

SPIS TREŚCI

Przedmowa do wydania poprawionego (przeł. <i>Adam Romaniuk</i>) . . .	9
Przedmowa (przeł. <i>Maciej Panufnik</i>).	19

Część pierwsza TEORIA (przeł. *Maciej Panufnik*)

I.	Sprawiedliwość jako bezstronność	29
1.	Rola sprawiedliwości	30
2.	Przedmiot sprawiedliwości	34
3.	Główna idea teorii sprawiedliwości	40
4.	Sytuacja początkowa i uzasadnianie	48
5.	Klasyczny utilitaryzm	55
6.	Niektóre rozbieżności w stosunku do utilitaryzmu	62
7.	Intuicjonizm	71
8.	Problem pierwszeństwa	81
9.	Kilka uwag o teorii moralnej	88
II.	Zasady sprawiedliwości.	98
10.	Instytucje i sprawiedliwość formalna	98
11.	Dwie zasady sprawiedliwości	106
12.	Interpretacje drugiej zasady.	113
13.	Demokratyczna równość i zasada zróżnicowania	126
14.	Autentyczna równość szans i czysta sprawiedliwość proceduralna	140
15.	Spoleczne dobra podstawowe jako podstawa oczekiwań	147
16.	Istotne pozycje społeczne	153
17.	Tendencja ku równości	160
18.	Zasady dla jednostek: zasada rzetelności	171
19.	Zasady dla jednostek: obowiązki naturalne	178
III.	Sytuacja początkowa.	184
20.	Natura argumentacji na rzecz koncepcji sprawiedliwości	185
21.	Prezentacja alternatyw	189
22.	Uwarunkowania sprawiedliwości	195
23.	Formalne warunki rozłożone na pojęcie słuszności	200

24. Zasłona niewiedzy	208
25. Racjonalność stron	216
26. Rozumowanie prowadzące do dwóch zasad sprawiedliwości	227
27. Rozumowanie prowadzące do zasady średniej użyteczności	240
28. Niektóre trudności związane z zasadą średniej użyteczności	249
29. Ważne racje przemawiające za dwiema zasadami sprawiedliwości	262
30. Klasyczny utilitaryzm, bezstronność i życzliwość	274

Część druga

INSTYTUCJE (przel. *Adam Romaniuk*)

IV. Równa wolność	289
31. Sekwencja czterech stadiów	289
32. Pojęcie wolności	298
33. Równa wolność sumienia	303
34. Tolerancja i interes wspólny	312
35. Tolerowanie nietolerancyjnych	319
36. Sprawiedliwość polityczna i konstytucja	325
37. Ograniczenia zasady uczestnictwa	335
38. Rządy prawa	344
39. Definicja pierwszeństwa wolności	356
40. Kantowska interpretacja sprawiedliwości jako bezstronności	367
V. Udziały dystrybucyjne	378
41. Pojęcie sprawiedliwości w ekonomii politycznej	379
42. Kilka uwag o systemach ekonomicznych	387
43. Instytucje tła sprawiedliwości dystrybtywnej	401
44. Problem sprawiedliwości międzypokoleniowej	414
45. Preferencja czasowa	426
46. Dalsze przypadki pierwszeństwa	433
47. Nakazy sprawiedliwości	439
48. Uprawnione oczekiwania i zasługa moralna	448
49. Porównanie z koncepcjami mieszanymi	456
50. Zasada doskonałości	469
VI. Obowiązek i zobowiązanie	480
51. Argumenty na rzecz zasad naturalnego obowiązku	481

52. Argumenty na rzecz zasady rzetelności	493
53. Obowiązek przestrzegania niesprawiedliwego prawa . . .	504
54. Status reguły większości	511
55. Definicja obywatelskiego nieposłuszeństwa	521
56. Definicja odmowy dyktowanej sumieniem	528
57. Uzasadnienie obywatelskiego nieposłuszeństwa	533
58. Uzasadnienie odmowy dyktowanej sumieniem	541
59. Rola obywatelskiego nieposłuszeństwa	548

Część trzecia

CELE (przeł. *Jarosław Pasek*)

VII. Dobro jako racjonalność	565
60. Niezbędność teorii dobra	565
61. Definicja dobra dla prostszych przypadków	570
62. Uwaga na temat znaczenia	577
63. Definicja dobra w odniesieniu do planów życia	581
64. Racjonalność namysłu	593
65. Zasada arystotelejska	604
66. Definicja dobra w zastosowaniu do osób	616
67. Szacunek dla samego siebie, zalety moralne i wstyd . . .	625
68. Kilka różnic między słuszością a dobrem	633
VIII. Zmysł sprawiedliwości	642
69. Pojęcie społeczeństwa dobrze urządanego	643
70. Moralność autorytetu	655
71. Moralność stowarzyszenia	661
72. Moralność zasad	668
73. Cechy uczuć moralnych	677
74. Związek między postawami moralnymi i naturalnymi . .	685
75. Zasady psychologii moralnej	692
76. Problem względnej stabilności	700
77. Podstawa równości	711
IX. Dobro sprawiedliwości	723
78. Autonomia i obiektywność	724
79. Idea związku społecznego	732
80. Problem zawiści	745
81. Zawiść a równość	752
82. Racje przemawiające za pierwszeństwem wolności	761
83. Szczęście i cele dominujące	770
84. Hedonizm jako metoda wyboru	779

85. Jedność ja	787
86. Dobro zmysłu sprawiedliwości	796
87. Uwagi końcowe na temat uzasadnienia	811

Indeks osób	825
-----------------------	-----

Indeks pojęć	830
------------------------	-----

John Rawls (1921–2002), amerykański filozof, jedna z najbardziej wpływowych postaci współczesnej filozofii politycznej i etyki. Jego prace spowodowały, że ożyło zainteresowanie teorią umowy społecznej oraz dyskusja na temat sprawiedliwości, równości i dystrybucji dóbr. W młodości Rawls interesował się teologią, a nawet wiązał z nią swoją przyszłość, zastanawiając się nad wstąpieniem do seminarium. Udział w II wojnie światowej zmienił jednak jego nastawienie do religii, a jednocześnie pobudził zmysł sprawiedliwości i potrzebę racjonalnej analizy układów społecznych i możliwości, jakie daje umowa społeczna. Rawls był związany z Massachusetts Institute of Technology oraz z uniwersytetami Princeton, Cornell i Harvard.

W *Teorii sprawiedliwości* widać pragnienie dogłębnego przemyślenia tradycyjnego problemu, potraktowanego niczym zadanie: jak w sposób racjonalny, krok po kroku, zbudować sprawiedliwe społeczeństwo. Rawls zaczyna wywód od zarysowania warunków wyboru. Sytuacja pierwotna to sytuacja czysta, w której obowiązuje zasłona niewiedzy. Powoduje ona, że jednostki, chcąc chronić siebie, zmuszone są stanąć po stronie sprawiedliwości rozumianej jako bezstronność. Muszą bowiem na wszelki wypadek minimalizować straty, jakie w wyniku realizacji umowy społecznej mogą ponieść osoby znajdujące się w najgorszej sytuacji. Następnie Rawls zastanawia się, jak się zachować sprawiedliwie i racjonalnie już po usunięciu zasłony niewiedzy. Wypracowane w sytuacji początkowej ogólne zasady sprawiedliwości trzeba dostosować do funkcjonowania konkretnych instytucji państwowych. Przy tej okazji analizuje klasyczne zagadnienia filozofii politycznej: jaka powinna być rola państwa, w co może ono ingerować, jakie zobowiązania mają obywatele, kiedy mogą wystąpić przeciw istniejącemu porządkowi itd.

Wywody te mają dodatkowe ugruntowanie w ostatniej części książki, w której filozof bada świat wartości, szukając teorii obejmującej pojęcia dobra, słuszności, sprawiedliwości, równości i wolności.